

MÉS ENLLÀ DEL MUR. CANÇONS CONTRA L'APARTHEID

5

DURADA

120 MINUTS

EDAT

ESO i Formació de persones adultes

DESCRIPCIÓ

Més enllà del mur. Cançons contra l'apartheid és el relat de l'experiència viscuda a Palestina per la Brigada de Músics'09, formada per Obrint Pas, Pau Alabajos, Cesk Freixas i Nabil. Un projecte de la XEP que els portarà a Jerusalem, Betlem, Jenin, Nablus, Hebron, Acre... per conèixer de primera mà la realitat que viu el poble palestí i expressar amb cançons la seva solidaritat. Aquest documental és el testimoni d'aquelles dues setmanes d'agost i de com la música pot convertir-se en un instrument de solidaritat i resistència.

ÀREES

- Ciències socials, geografia i història
- Educació per al desenvolupament personal i la ciutadania
- Àmbit de llengües

COMPETÈNCIES BÀSIQUES

- Comunicativa, lingüística i audiovisual.
- Gestió i tractament de la informació.
- Coneixement i interacció amb el món.
- Social i ciutadana.

OBJECTIUS

- Identificar els processos i la interrelació entre fenòmens polítics, econòmics, socials i culturals, conèixer la multicausalitat dels fets i les seves conseqüències.
- Identificar i localitzar en el temps i en l'espai els processos i esdeveniments rellevants de la història del món.
- Identificar les causes d'alguns conflictes al llarg de la història i en l'actualitat valorant la necessitat de trobar solucions dialogades als problemes. Assumir els valors de la cultura de la pau en el decurs de debats i tasques de grup, adoptant una actitud responsable, solidària, participativa i dialogant.
- Identificar i rebutjar les situacions d'injustícia i discriminació, és a dir, sensibilitzar-se al davant de les necessitats de les persones i grups més desfavorits i valorar la importància de formes de cooperació ciutadana, com l'associacionisme i el voluntariat.
- Reflexionar i relacionar dins un context les causes i les conseqüències de les desigualtats econòmiques i socials i dels conflictes bèl·lics.

OBJECTIUS

- Reflexionar sobre els dilemes morals del món actual. Identificar estratègies i alternatives per a aconseguir una societat més justa i equitativa.
 - Reflexionar i relacionar dins un context les causes i les conseqüències de les desigualtats econòmiques i socials i dels conflictes bèl·lics.
- Reflexionar sobre els dilemes morals del món actual. Identificar estratègies i alternatives per a aconseguir una societat més justa i equitativa.

CONTINGUTS

- Situació en el temps i en l'espai dels fets històrics rellevants, aplicant la periodització convencional.
 - Reconeixement dels drets i deures individuals i col·lectius identificant i rebutjant les situacions de desigualtat, injustícia i discriminació en el món.
 - Identificació dels focus de conflicte en el món actual i valoració del diàleg i de la cooperació com a formes pacífiques de resolució de conflictes.
 - Coneixement de la Declaració Universal dels Drets humans i d'altres documents de caràcter fonamental i universal i presa de consciència de la seva necessitat i vigència.
 - Identificació i rebuig de situacions d'incompliment d'aquests drets a nivell global.
 - Identificació, anàlisi i rebuig de les causes que provoquen situacions de marginació, desigualtat i injustícia social en el món.
 - Anàlisi de les causes i conseqüències dels conflictes a nivell mundial i reconèixer el paper dels organismes internacionals.
- Identificació d'actituds i estratègies de construcció de la pau des del compromís de trobar solucions als conflictes.
- Reconeixement d'accions solidàries i iniciatives de voluntariat.

CRITERIS D'AVUACIÓ

- Analitzar les causes que provoquen els principals conflictes en el món actual valorant la necessitat de desenvolupar una cultura de la pau i de la justícia en les situacions convencionals quotidianes i en la política internacional.
- Aplicar els coneixements històrics a la comprensió i interpretació d'alguns dels problemes internacionals més destacats de l'actualitat, des d'una perspectiva global del món, allunyada de l'eurocentrisme. Valorar el paper històric dels organismes internacionals i la seva vigència actual.
- Valorar el necessari equilibri entre drets i deures individuals i col·lectius i reconèixer la democràcia com un procés en construcció que requereix un compromís personal i col·lectiu contra la desigualtat i l'exclusió.
- Reconèixer els drets humans com a principal referència ètica per a la conducta humana.
- Assumir responsabilitats personals i compromisos per fer un món més just i equitatiu dins les pròpies possibilitats, per mitjà de la participació individual i en grup en activitats socials a dins i fora del centre.
- Participar en debats exposant opinions raonades sobre canvis i continuïtats que afectin aspectes de l'actualitat, aportant argumentacions basades en les ciències socials, respectant les opinions dels altres i cercant l'obtenció i comunicació de conclusions comunes.

MÉS ENLLÀ DEL MUR. CANÇONS CONTRA L'APARTHEID

5

ACTIVITAT 1.

CONTEXTUALITZACIÓ

DURADA 35 MINUTS

DESCRIPCIÓ

Es divideix la classe en tres grups. Cada un dels grups haurà de realitzar una d'aquestes tasques. En acabat es posen en comú les respostes amb la resta de companys:

- **Grup 1. Context geogràfic**

Situar en un mapa mut els següents països: Egipte, Jordània, Síria i Líban. Marcar també l'Estat d'Israel i els Territoris Palestins (Cisjordània i la Franja de Gaza).

- **Grup 2. Context històric**

Context històric. Per entendre qualsevol conflicte cal fer la vista enrere i analitzar amb deteniment les seves arrels històriques. El conflicte actual entre palestins i israelians té algunes dates claus. Què va passar aquests anys i per què són importants aquestes dates?

1516-1917 / 1896 / 1917 / 1920-1948 / 1939-1945 / 1947 / 1948 / 1967 / 1973 / 1987 / 1993 / 1996 / 2000 / 2002...

- **Grup 3. Les paraules clau**

Les paraules clau. Cerca el significat dels següents conceptes i defineix-los amb les teves paraules. Et facilitarà la tasca de comprensió del documental:

País ocupat • Presos polítics • Neteja ètnica • Camps de refugiats • Deportació • Apartheid • Intifada • Genocidi

OBSERVACIONS

Aquests elements facilitaran la comprensió del documental per part dels alumnes. Alguns recursos útils poden ser:

Mapes:

- <http://faculty.gvsu.edu/coler/GPY355/Exercises/KTME/Maps/Map3IsraelJordanLebanonSyria.jpg>
- <http://faculty.gvsu.edu/coler/GPY355/Exercises/KTME/Maps/Map5IsraelAndOT.jpg>
- <http://faculty.gvsu.edu/coler/GPY355/Exercises/KTME/Maps/Map1MiddleEastHeld.jpg>
- <http://www.palestinalibre.org/>
- <http://www.ochaopt.org/>

Enllaços per context històric:

- http://www.observatori.org/mostrar.php?id=53&files_id=264&tipus=files&lng=cat
- <http://mgar.net/africa/palestin2.htm>

ACTIVITAT 2.

MÉS ENLLÀ DEL MUR. CANÇONS CONTRA L'APARTHEID

DURADA

60 MINUTS

DESCRIPCIÓ

Visionat del documental "Més enllà del mur. Cançons contra l'Apartheid".

MATERIAL

- DVD del documental "Més enllà del mur".

ACTIVITAT 3.

PREGUNTES, PROPOSTES I DEBAT

DURADA

25 MINUTS

DESCRIPCIÓ

L'última part de la sessió servirà per què els i les alumnes preguntin els dubtes o interrogants al ponent i la possibilitat d'entrar en debat perquè es pugui buscar a partir de les opinions una visió personal per resoldre el conflicte.

OBSERVACIONS

En aquesta darrera part el voluntari respondrà els dubtes que plantegin els alumnes i/o ampliarà la informació segons les inquietuds manifestades a l'aula.

ACTIVITAT 4.

SOBRE MÚSICA I POLÍTICA

Proposta 1

- Xerrada d'un dels músics participants a la brigada, el músic pot amenitzar l'activitat tocant un parell de cançons en acústic.

Proposta 2

- Dossier de treball "**Una terra sense poble per a un poble sense terra**". S'entrega el dossier als alumnes per treballar-lo a casa o a l'aula de manera individual després del documental.

Proposta 3

- **La Terra Promesa.** La regió Palestina ha estat el bressol de civilitzacions i religions, una cruïlla de camins entre cristians, jueus i musulmans. Els jueus han dut a l'extrem la seva idea d'apropiar-se de la terra promesa, un concepte bíblic que han utilitzat per reclamar i ocupar, amb polítiques de confiscació de terres, desplaçament de la població i assassinats, els territoris on hi vivien milers de palestins musulmans. Fes un comentari de la següent tira cronològica de mapes i digues què en penses d'aquesta justificació bíblica per ocupar a la força les terres i cases de milers de persones.

Mapes:

<http://alifa.org/wp-content/uploads/2009/02/mapa-palestina.jpeg>

Proposta 4

- **Els escenaris.** La brigada de músics catalans parteix de Barcelona i realitza, durant dues setmanes, un intens recorregut per terres palestines. Les seves parades són Jerusalem, Betlem, Jenín, Nablus, Acre, Hebron...

Assenyala al mapa aquest recorregut. Recordes què han visitat en cadascun d'aquests llocs?

Mapa:

<http://www.palestineremembered.com/Acre/Maps/Story584.html>

Enllaç recomanat:

<http://blocs.mesvilaweb.cat/musicsapalestina/page/2>

Proposta 5

• **La neteja ètnica.** Les deportacions de palestins fora del seu territori han estat una estratègia constant per poder ocupar les seves terres. Al documental se'ns explica com, entre 1947 i 1952, el 90% de la població palestina fou deportada fora de les seves fronteres i com, en la Guerra del Sis Dies del 1967, uns 300 000 palestins foren expulsats de les seves terres. Aquestes deportacions van continuar degotejant al llarg del segle XX.

Elabora un eix cronològic d'aquesta neteja ètnica, assenyalant les dates claus i les xifres aproximades que es maneguen.

Enllaç recomanat: http://www.nodo50.org/palestinalliure/article.php3?id_article=1075

Proposta 6

• **L'Apartheid.** Al documental es defineix aquest concepte com la separació física i legal entre la població palestina i jueva israeliana.

Encara que, per extensió, es denomina "apartheid" qualsevol tipus de diferenciació social dins d'un territori, mitjançant el qual un sector de la població té plens drets i l'altre queda relegat a un estatus de marginalitat, aquesta paraula aparegué oficialment a Sud-àfrica el 1944 per designar la política de segregació racial i d'organització territorial aplicada de forma sistemàtica en aquell país.

Aprofundeix més en aquest fenomen de la Sud-àfrica del segle XX. Investiga en què consistia l'apartheid, quines mesures s'aplicaven, quines races separava, quina resistència s'hi trobà i com i quan es pogué abolir aquest sistema racista. Quines similituds té amb el que passa a Palestina? I quines diferències?

Proposta 7

• **El mur.** El símbol d'aquest apartheid a Palestina és el quilomètric mur construït pels israelians argumentant raons de seguretat. Després de llegir el següent text, quins penses que són els vertaders motius que té l'Estat d'Israel per construir aquest mur?

A més investiga sobre quins altres murs hem construït les persones al llarg de la història. Quin ha estat el seu objectiu?

Les conseqüències del mur:

1. **Annexió de terres.** El traçat del mur fa que moltes terres palestines quedin al costat israelià del mur i, per tant, representi de fet la seva annexió. Les famílies propietàries d'aquestes terres no hi tenen accés perquè se'ls impedeix militarment el pas a l'altre costat, i per tant deixen de tenir accés als seus recursos agrícoles de subsistència. En xifres, això significa que 230 km² de la terra més fèrtil de Palestina (el 10% del total de les terres agrícoles de Cisjordània) han quedat de facto annexionats a Israel. A més a més, la construcció del mur significa també la construcció a la part palestina d'una zona de seguretat immediata al mur neta de tota construcció o conreu, la qual cosa també ha significat arrasar 300 hectàrees de terres i arrencar més de 2500 arbres fruiters. En conseqüència, l'economia palestina, fortament arrelada a l'agricultura, se n'està ressentint i la població s'està empobrint paulatinament.

2. **El control de l'aigua.** En una terra àrida i densament poblada l'accés a l'aigua significa moltíssim. La ubicació dels assentaments colons a Cisjordània, així com el traçat del mur, tenen molt a veure amb el control de les fonts i pous d'aigua. El mur con-

solida l'annexió de fet del 70% de les zones de recàrrega dels aqüífers de Cisjordània, 62 fonts i 134 pous palestins. El control per part dels colons i l'exèrcit d'aquests recursos, així com la construcció del mur a fi d'annexionar aquests pous, posa també en perill el futur de Palestina i la seva població.

3. L'economia palestina. A part de l'agricultura, l'altra gran activitat econòmica de la població palestina era el treball industrial. Una gran part dels sous de les famílies palestines procedia de treballadors que diàriament entraven a Israel a treballar. El tancament de les fronteres amb la construcció del mur ha fet que molts treballadors hagin perdut les feines i s'hagin incrementat dramàticament les xifres d'atur a Palestina. L'any 2007 la desocupació a Cisjordània era del 26%, i a Gaza del 35%. Segons les Nacions Unides, el 70% de la població palestina viu sota el llindar de la pobresa, amb ingressos inferiors als 3,5 euros diaris.

4. La mobilitat, l'abastiment, la salut pública i l'educació. La construcció del mur està significativament aïllant de Cisjordània i Gaza, el seu tancament territorial, l'ofec econòmic i la seva inviabilitat social i política a llarg termini. El mur, els assentaments colons i els controls militars a Cisjordània estan confeccionant un nou mapa consistent en enclavaments palestins aïllats amb greus dificultats d'accés i de connexió amb la resta del país i del món. Hi ha grans dificultats d'abastiment de productes de primera necessitat, d'accés de personal d'ONG o de personal de l'ONU o de la Creu Roja, però molt especialment d'entrada i sortida de palestins per accedir a la feina, a les seves terres de conreu, a les escoles o als hospitals.

Font: El conflicte palestino-israelí. Laia Colomer Solsona

Enllaç recomanat:

<http://www.edualter.org/material/actualitat/palestina/mur.htm>

Proposta 8

• **Els responsables.** Veiem al documental que un jove acaba de sortir de la presó, on ha estat dos anys complint condemna per llançar pedres contra els israelians. La lluita armada entre Palestina i Israel és visiblement desigual entre ambdós bàndols quant a equipament bèl·lic, la qual cosa es deu a què el negoci de la guerra se centra quasi únicament en el costat israelià. En un informe d'Amnistia Internacional de febrer de 2009 trobem algunes dades que il·lustren aquest fet. Observa les següents taules de dades (<http://www.amnesty.org/en/library/info/MDE15/012/2009/en>) i respon les preguntes següents.

1. Quin dels dos bàndols, Palestina o Israel, creus que té més facilitats per armar-se?
2. Quins països venen armes a Palestina? I quins ho fan a Israel?
3. Quin és el país que més armament i equipament militar ven a Israel?
4. Estats Units s'ha erigit com a mediador entre els dues parts per poder arribar a un acord que signifiqui la pau en la zona. Què opines d'aquest doble joc d'arbitrar possibles acords de pau a l'hora que ven material bèl·lic a una de les parts?
5. A qui ven armament i equips militars l'Estat espanyol?

6. En els últims anys, l'Estat espanyol ha augmentat o disminuït la seva aportació a aquest negoci militar? De quines quantitats parlem?

7. Què opines del desigual recolzament internacional en aquest conflicte?

8. L'Organització de les Nacions Unides (article 16 de la resolució A/RES/56/83 de 12 de desembre de 2001) apel·la a "la responsabilitat de tots els Estats de prohibir les transferències internacionals d'armes que faciliten violacions greus del dret internacional humanitari". Què opines d'aquesta resolució i del seu incompliment?

Proposta 9

• **L'educació.** Al documental s'esmenta el criteri d'avaluació de les escoles israelianes. Una escola és de més qualitat quan més quantitat de soldats sorgeixin de les seves aules. Quin model de societat s'està configurant en aquest territori? Quins valors prevalen amb aquest model educatiu? Quins són els que has treballat tu sempre a la teva escola?

Ahmed Al-jabareen és un palestí que ha estudiat a l'estranger i ara és professor universitari. Al documental afirma que els israelians no volen que els joves palestins amb estudis i formació retornin a la seva terra. És el seu cas, però ell ha decidit tornar-hi i quedar-se. Per què creus que volen això els israelians? I per què penses que ha decidit tornar l'Ahmed?

Proposta 10

• **Els més vulnerables.** En qualsevol conflicte qui surt més perjudicat són els més menuts de cada lloc. Aquest cas no és una excepció. Els moltíssims nens i nenes palestins pateixen abusos de tot tipus, mala alimentació, malalties... a més de totes les escenes que els toca presenciar.

Estant d'acord en què se'ls ha de protegir dels conflictes armats i de moltes altres situacions adverses, es feu la Declaració dels Drets dels Infants. Quan es van proclamar aquests drets? Mira de comentar quins no s'acompleixen en territori palestí i per què.

Convenció:

<http://www2.ohchr.org/spanish/law/crc.htm>

Proposta 11

• **El dia a dia.** Veiem al documental que a la ciutat palestina d'Hebron uns 400 israelians s'han instal·lat al centre de la ciutat, custodiats per uns 1500 soldats de l'Estat d'Israel, i amb total impunitat per fer la vida impossible als inquilins palestins que es resisteixen a marxar de casa seva.

El dia a dia d'aquests palestins presenta moltes dificultats perquè per moure's pels seus carrers, han de passar contínuament controls militars que compliquen les rutines més quotidianes com ara anar a treballar, comprar o anar a l'escola.

La teva quotidianitat ben segur que no és tan complicada com la dels palestins qui viuen a Hebron. Fes la comparació escrivint dos diaris (d'un dia o dos), un com si fossis palestí o palestina d'Hebron i l'altre explicant què fas i penses tu en el teu dia a dia.

Proposta 12

• **El patrimoni cultural.** A la ciutat de Nablus la brigada de músics visità el Centre de les Arts i la Riquesa Cultural. Allí, Hatem Hafi explicà que l'objectiu d'aquell centre és recollir totes les manifestacions culturals palestines prèvies a l'ocupació israeliana per poder mantenir-les vives. Per què és important aquesta tasca de recuperació i manteniment?

Ara situa't al teu poble i comarca. Investiga i explica alguna manifestació cultural que ja hi feien els teus avis (una cançó, una festa, un ball, un menjar...). Encara es conserva a l'actualitat? Per què creus que es perden moltes d'aquestes coses?

Proposta 13

• **Què és.** Sarrià diu al documental que el conflicte que es viu a Palestina "més enllà d'un conflicte religiós, que és el que ens venen (...) és un problema d'opressors i oprimits. I és un problema de justícia". Comenta aquesta frase.

Proposta 14

• **La necessitat:** El poble palestí veu ofegada massa sovint la necessitat de fer-se sentir, perquè no troba canals de comunicació amb la resta del món. Explicar el que realment passa, evitar la simplificació del conflicte parlant d'una mera lluita entre occident i el món àrab, alçar la veu, és el que pretenen projectes com el documental Més enllà del mur. Cançons contra l'Apartheid per cobrir aquesta necessitat dels palestins de no sentir-se sols.

En aquest cas, el canal d'expressió no podia ser un altre que la música. Conèixer històries i fer-les cançó. A més, durant tot el seu viatge, els nostres músics ofereixen a la gent d'allà els seus acords i les seves lletres, les quals també són l'altaveu de tantes altres injustícies.

Fem un treball per grups (dividim la classe en 8 grups), per recordar les cançons que sonen al documental i veure què és el que ens volen transmetre.

- Grup 1: Sense equipatge (Pau Alabajos)
- Grup 2: Contra el Ciment (Pau Alabajos)
- Grup 3: Helwa ya baladi (Nabil)
- Grup 4: Acre (Nabil)
- Grup 5: Lluna de plata (Obrint Pas)
- Grup 6: Del sud (Obrint Pas)
- Grup 7: La princesa de la revolta (Cesk Freixas)
- Grup 8: El camí cap a nosaltres (Cesk Freixas)

Indicacions per fer el treball:

1. Escolteu la cançó que us hagi tocat.

2. Busqueu a Internet informació sobre aquest grup o cantant. Quants components té el grup i com es diuen? D'on són? Quan començà a cantar? On va fer els seus primers concerts? On fa actualment els seus concerts? Quants discs ha publicat? Quin tipus de música fa? i altres dades que resultin interessants o curioses.

3. Trebal·leu la cançó del grup o cantant que us ha tocat: llegiu-la i escolteu-la, busqueu les paraules que no entengueu, situeu-la (de quin any és, de quin lloc parla...), resumiu-ne el significat (què ens explica la cançó, el perquè del títol...)

4. Finalment, podeu fer una exposició oral a classe on explicareu a la resta de companys i companyes el vostre treball allò que heu descobert del grup o cantant i també de la cançó que us ha tocat. Cantem?

Proposta 15

• **L'esperança.** "Poden matar qualsevol cosa en la teva vida, però no poden matar els teus somnis". Amb aquest missatge encoratjador acaba el documental, fent una al·lusió directa a l'esperança que molts palestins tenen en la fi del conflicte. Però aquesta esperança rau, principalment, en què la resta del món no els oblidí i els ajudi.

Nosaltres, des de la còmoda posició d'un sofà, semblen immunitzats davant les dures imatges i notícies que ens arriben de Palestina. Per això, l'esperança de pau passa ineludiblement per la conscienciació de tothom i per no permetre la irresponsabilitat dels nostres polítics.

Escriu una carta amb els teus pensaments i sentiments sobre el conflicte palestí i manifesta també les demandes que, com a ciutadà, vols fer als teus governants.

Per què no enviem de veritat totes aquestes cartes?

OBSERVACIONS

Aquest llistat és un seguit de propostes obertes prèvies o posteriors a l'activitat "Més enllà del mur. Cançons contra l'Apartheid" que podeu realitzar segons els vostres objectius.

Tenint en compte que són propostes d'ampliació, podeu comptar amb la col·laboració i ajuda de la XEP per desenvolupar-les.

Tanmateix, ens seria de gran ajuda compartir aquests materials i experiències amb vosaltres per tal d'ampliar el nostre dossier pedagògic.

També agrairíem que ens féssiu arribar omplert el formulari de valoració per tal de poder avaluar i millorar les nostres unitats didàctiques.